

UO'K: 1:159.9:316.7

**INSON RUHIY BARKAMOLLIĞI VA JAMIYAT BARQARORLIGINI FALSAFIY
YONDASHUV ORQALI RIVOJLANTIRISH****РАЗВИТИЕ ДУХОВНОГО СОВЕРШЕНСТВА ЧЕЛОВЕКА И УСТОЙЧИВОСТИ
ОБЩЕСТВА ЧЕРЕЗ ФИЛОСОФСКИЙ ПОДХОД****DEVELOPING HUMAN SPIRITUAL PERFECTION AND SOCIAL STABILITY THROUGH A
PHILOSOPHICAL APPROACH****Shodiyev Jahongir Jo'raqulovich**

Buxoro davlat universiteti, "Islom tarixi va manbashunosligi, falsafa" kafedrasida dotsenti.

Annotatsiya

Maqolada falsafa va uning inson ruhiy barkamolligini shakllantirishdagi roli hamda jamiyat barqarorligini ta'minlashdagi ahamiyatini tahlil qiladi. Zamonaviy jamiyat sharoitida falsafiy tafakkur shaxsning ma'naviy rivojlanishi, axloqiy qadriyatlar va ruhiy barkamollikni mustahkamlashda muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Maqolada falsafa orqali insonning ruhiy etukligi va jamiyat barqarorligi o'rtasidagi bog'liqlik ko'rsatilib, zamonaviy ijtimoiy muhitda bu jarayonning dolzarbligi ta'kidlanadi.

Аннотация

В статье анализируется роль философии в формировании духовного совершенства человека и обеспечении стабильности общества. В современных условиях философское мышление проявляется как важный инструмент для укрепления моральных ценностей, духовного развития личности и гармоничного функционирования общества. В статье подчеркивается взаимосвязь духовного совершенства человека и социальной стабильности, а также актуальность этого процесса в современном обществе.

Abstract

This article examines the role of philosophy in shaping human spiritual perfection and ensuring social stability. In the context of modern society, philosophical thinking serves as a key tool for reinforcing moral values, fostering spiritual development, and promoting harmonious functioning of the community. The study highlights the connection between human spiritual growth and societal stability, emphasizing the relevance of this process in contemporary social settings.

Kalit so'zlar: Falsafa, inson, ruhiy barkamollik, ma'naviy rivojlanish, jamiyat barqarorligi, axloqiy qadriyatlar.

Ключевые слова: философия, человек, духовное совершенство, нравственное развитие, стабильность общества, моральные ценности.

Key words: philosophy, human, spiritual perfection, moral development, social stability, ethical values.

KIRISH

Falsafa insoniyatning eng qadimiy ilmiy va ma'naviy izlanishlaridan biri bo'lib, u nafaqat dunyoqarashni shakllantiradi, balki shaxsning ruhiy barkamolligini rivojlantirish va jamiyat barqarorligini ta'minlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Zamonaviy jamiyat sharoitida insonning ma'naviy rivojlanishi nafaqat shaxsiy hayot sifati, balki ijtimoiy muvozanat, axloqiy me'yorlarning mustahkamligi va jamiyatning barqarorligi bilan bevosita bog'liqdir.

Bugungi kunda globalizatsiya, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, tezkor ijtimoiy o'zgarishlar va madaniy diversifikatsiya yoshlarning dunyoqarashi, qadriyat tizimi va ruhiy holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bu esa ma'naviy va axloqiy barkamollikni mustahkamlash zaruratini yanada oshirmoqda. Shu bois, falsafiy tafakkur va ma'naviy qadriyatlarni o'rganish, insonning ruhiy barqarorligi va ijtimoiy mas'uliyatini shakllantirishda markaziy rol o'ynaydi.

Falsafa orqali inson o'zining ichki dunyosini chuqur anglashga, hayot ma'nosini izlashga, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga va axloqiy qadriyatlarni hayotga tatbiq etishga o'rganadi. Shu tarzda ruhiy barkamollikka erishgan shaxs jamiyatda ham barqarorlikni saqlashga, ijtimoiy hamkorlikni mustahkamlashga va axloqiy me'yorlarni rivojlantirishga hissa qo'shadi.

Shu nuqtayi nazardan, falsafa va uning inson ruhiy barkamolligini rivojlantirishdagi roli, shuningdek, jamiyat barqarorligini ta'minlashdagi ahamiyati zamonaviy ijtimoiy, madaniy va ma'naviy muhitda dolzarb mavzulardan biri sifatida qaraladi. Ushbu maqolada falsafa orqali ruhiy barkamollik

FALSAFA

va jamiyat barqarorligini ta'minlash jarayoni tahlil qilinib, uning amaliy va nazariy ahamiyati ko'rsatib beriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Zamonaviy falsafa va ma'naviyatshunoslik adabiyotlari inson ruhiy barkamolligi va jamiyat barqarorligini shakllantirishdagi falsafiy yondashuvlarning boy manbai hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, falsafa insonning ichki dunyosini chuqur anglashga, hayot ma'nosini izlashga va axloqiy qadriyatlarni mustahkamlashga yordam beradi. Shaxsning ruhiy barkamolligi va axloqiy me'yorlarga rioya qilishi jamiyatdagi ijtimoiy muvozanat, hamkorlik va barqaror rivojlanishning muhim omili sifatida namoyon bo'ladi (Durkheim, 1997; Maslow, 1943).

Zamonaviy olimlar global jarayonlar, ijtimoiy muhit va texnologik rivojlanish sharoitida yoshlarning ruhiy va ma'naviy barkamolligi masalalarini chuqur o'rganishga katta e'tibor qaratmoqda. Bauman (2000) va Taylor (2007) tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy yoshlar tezkor axborot oqimlari va ijtimoiy o'zgarishlar ta'sirida axloqiy qadriyatlarni tanlashda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Shu bois, falsafiy tafakkur va ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlash jarayoni bugungi kun uchun dolzarb va muhim hisoblanadi.

O'zbekiston va Sharq falsafiy merosi ham bu mavzuda boy manba sifatida xizmat qiladi. Farobiy, Navoiy, Shabestari va boshqa mutafakkirlar insonning ruhiy barkamolligi, axloqiy qadriyatlar va jamiyat barqarorligi o'rtasidagi uyg'unlikni falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilgan. Ularning asarlari nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki jamiyatning ma'naviy barqarorligini ta'minlashda dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, pedagogik va psixologik adabiyotlar ruhiy barkamollikni shakllantirishda ma'naviy va axloqiy tarbiya metodlarini chuqur o'rganadi. Masalan, Rogers (2003) va Maslow (1943) nazariyalari shaxsning o'zini anglash va ichki imkoniyatlarini rivojlantirish orqali ruhiy barqarorlikka erishish imkoniyatlarini ko'rsatadi. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, shaxsning axloqiy va ruhiy barkamolligi nafaqat bilim olish jarayonida, balki ijtimoiy faoliyatda, jamiyat bilan o'zaro aloqada va kundalik hayotda mustahkamlanadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Falsafa insoniyatning eng qadimiy ilmiy va ma'naviy izlanishlaridan biri bo'lib, u insonning ichki dunyosini anglash, hayot ma'nosini izlash va axloqiy qadriyatlarni mustahkamlashda markaziy vosita hisoblanadi. Zamonaviy jamiyat sharoitida shaxsning ruhiy barkamolligi nafaqat uning shaxsiy hayot sifatini oshirishga, balki jamiyatdagi ijtimoiy muvozanat, hamkorlik va barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Globalizatsiya, raqamli texnologiyalar va tezkor axborot oqimlari zamonaviy yoshlarning dunyoqarashi va qadriyat tizimiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali kelayotgan axborot yoshlarning axloqiy tanloviga, ruhiy barqarorligiga va shaxsiy qadriyatlariga sezilarli ta'sir qiladi. Shu bois, falsafiy tafakkur va ma'naviy tarbiya tizimli ravishda qo'llanilsa, yoshlarning ruhiy barkamolligi, tanqidiy fikrlash qobiliyati va ijtimoiy mas'uliyati kuchayadi.

Falsafa orqali inson o'zining ichki olamini chuqur anglashga, hayotiy qarorlarni axloqiy me'yorlar asosida qabul qilishga va shaxsiy barkamollikka erishishga o'rganadi. Shu tarzda ruhiy etuklikka erishgan shaxs jamiyatda faol, mas'uliyatli va hamkorlikka tayyor fuqaro sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, shaxsning axloqiy va ruhiy barkamolligi jamiyatdagi barqarorlikni, ijtimoiy uyg'unlikni va madaniy rivojlanishni mustahkamlashga yordam beradi.

Sharq falsafiy merosi, xususan Farobiy, Navoiy, Shabestari va boshqa mutafakkirlar asarlari inson ruhiy barkamolligi va jamiyat barqarorligi o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni chuqur tahlil qilgan. Ularning asarlarida ruhiy etuklik va axloqiy qadriyatlar jamiyat taraqqiyoti va ma'naviy uyg'unlikning poydevori sifatida ko'rsatiladi. Zamonaviy pedagogik va psixologik tadqiqotlar esa shuni tasdiqlaydi: shaxsning ichki barkamolligi va axloqiy etukligi jamiyatda barqaror, ijtimoiy uyg'unlikka ega muhit yaratishda asosiy omil hisoblanadi.

Ruhiy barkamollik va axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish jarayoni shaxsni nafaqat bilimli qilish bilan cheklanmaydi, balki uning ichki dunyosini boyitadi, fikrlash doirasini kengaytiradi va shaxsiy qadriyatlarni mustahkamlaydi. Bu jarayon shaxsning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, qaror qabul qilishda ongli va mas'uliyatli bo'lishga o'rgatadi, shuningdek, hamkorlik ruhini shakllantiradi va liderlik sifatlarini rivojlantiradi. Shaxs ruhiy jihatdan etuk bo'lganda, u nafaqat o'z hayotida barqarorlik va maqsadga erishadi, balki atrofidagi jamiyatga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, muhitni uyg'unlashtiradi va ijtimoiy muvozanatni mustahkamlaydi.

Natijada, falsafa orqali inson ruhiy barkamolligini rivojlantirish va axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash shaxsni ijtimoiy, ma'naviy va madaniy jihatdan etuk qiladi. Shu bilan birga, bu jarayon jamiyatning barqarorligi va rivojlanishida muhim omilga aylanadi, chunki ruhiy barkamollikka ega shaxslar jamiyatdagi ijtimoiy uyg'unlikni ta'minlash, ijtimoiy mas'uliyatni his qilish va madaniy qadriyatlarni asrashda etakchi rol o'ynaydi.

Shaxsning axloqiy va ruhiy barkamolligi jamiyatda ijtimoiy hamkorlikni kuchaytiradi, muammolarni hal etishda kreativ va innovatsion yondashuvlarni rivojlantiradi, shuningdek, jamiyatning ijtimoiy, madaniy va ma'naviy barqarorligini ta'minlashda poydevor vazifasini bajaradi. Shu tariqa, falsafiy tafakkur va ma'naviy tarbiya tizimli ravishda qo'llanilganda, shaxs nafaqat o'zini, balki jamiyatni ham barqaror va barkamol rivojlanishga etaklaydi.

Ruhiy barkamollik va axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish jarayoni shaxs va jamiyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni kuchaytiradi, shaxsni ichki barqarorlik va axloqiy etuklikka erishishga yo'naltiradi, jamiyatning esa ijtimoiy uyg'unligi, madaniy rivoji va ma'naviy barqarorligini ta'minlaydi. Shu bois, falsafiy yondashuvlar va ma'naviy tarbiya zamonaviy jamiyat uchun ajralmas va dolzarb vosita hisoblanadi.

Falsafiy tafakkur, ma'naviy tarbiya va axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash zamonaviy jamiyatda shaxsning ruhiy barkamolligi va jamiyat barqarorligini ta'minlashda ajralmas va dolzarb vosita sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, global jarayonlar va texnologik rivojlanish sharoitida falsafiy yondashuvlar yoshlar ongini shakllantirishda va ularni ma'naviy jihatdan barqaror fuqarolarga aylantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Falsafa va inson ruhiy barkamolligi masalalari jamiyat barqarorligi bilan uzviy bog'liq ekanligi tadqiqotlar orqali aniqlandi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, falsafiy tafakkur insonning ichki dunyosini anglash, hayot ma'nosini izlash va axloqiy qadriyatlarni mustahkamlashga yordam beradi, bu esa shaxsning ruhiy barqarorligini oshiradi. Ruhiy barkamollikka erishgan shaxs jamiyatda mas'uliyatli, faol va hamkorlikka tayyor bo'lib, ijtimoiy muvozanatni saqlashga hissa qo'shadi.

Zamonaviy global jarayonlar va axborot texnologiyalari sharoitida yoshlarning ruhiy va axloqiy barkamolligi bugungi kunda eng dolzarb va muhim masalaga aylangan. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, multimedia vositalari, tezkor axborot oqimlari va raqamli muhit yoshlarning dunyoqarashi, qadriyat tizimi va shaxsiy ongiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, ushbu jarayon yoshlar uchun yangi imkoniyatlar yaratishi bilan birga, ularning axloqiy va ruhiy barqarorligiga tahdidlar ham keltirib chiqaradi. Masalan, noto'g'ri ma'lumotlar, axloqiy me'yorlardan chekinish, hissiy va psixologik bosim kabi omillar yoshlar ongini buzishi, qaror qabul qilishda xatoliklarga olib kelishi mumkin.

Shu bois, falsafiy bilim va tafakkur yoshlarning ongini shakllantirishda, axloqiy va ruhiy barkamollikni mustahkamlashda, tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda eng muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Falsafa nafaqat bilim beruvchi, balki shaxsning ichki dunyosini chuqur anglashga, hayotiy vaziyatlarda ongli va mas'uliyatli qarorlar qabul qilishga o'rgatuvchi vosita sifatida xizmat qiladi. Shu tariqa, falsafiy tafakkur yoshlarni nafaqat shaxsiy jihatdan, balki ijtimoiy va ma'naviy jihatdan ham barkamol qiladi, ularni jamiyatga ijobiy hissa qo'shuvchi faol va mas'uliyatli fuqarolarga aylantiradi.

Bundan tashqari, falsafiy yondashuvlar va ma'naviy tarbiya tizimli ravishda qo'llanilganda, yoshlar axborot bilan ishlash qobiliyatini oshiradi, axloqiy me'yorlarni angalaydi, ijtimoiy mas'uliyatni his qiladi va jamiyatdagi muammolarga ijodiy va konstruktiv yondashadi. Shu bilan birga, ular raqamli va global sharoitlarda duch keladigan tahdidlar va xatarlarni tan olish va ulardan himoyalaniq qobiliyatiga ega bo'ladi.

Shu tariqa, zamonaviy global jarayonlar va axborot texnologiyalari sharoitida falsafiy bilim va tafakkur yoshlarning ruhiy va axloqiy barkamolligini rivojlantirishda, ularni ongli, mas'uliyatli va ijtimoiy jihatdan faol fuqarolarga aylantirishda eng muhim va ajralmas vosita sifatida xizmat qiladi. Ushbu jarayon nafaqat shaxsiy barkamollikni ta'minlaydi, balki jamiyatning barqarorligi, ma'naviy uyg'unligi va ijtimoiy hamkorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, shaxsning ruhiy barkamolligi va axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish orqali jamiyat barqarorligini ta'minlashning samarali yo'llari mavjud. Masalan, Sharq falsafiy merosidagi ma'naviy tarbiya va axloqiy qadriyatlar yoshlarni ruhiy etuklikka, ijtimoiy mas'uliyatni anglashga va hamkorlik ruhini shakllantirishga o'rgatadi. Zamonaviy pedagogik va psixologik tadqiqotlar esa shuni isbotlamoqda: shaxsning ichki barkamolligi uning jamiyatdagi barqaror va faol fuqaroga aylanishini ta'minlaydi.

FALSAFA

Muhokama shuni ko'rsatadiki, falsafiy tafakkur orqali ruhiy barkamollikka erishgan shaxs jamiyatdagi ijtimoiy muhitni ham uyg'unlashtirishga yordam beradi, axloqiy qadriyatlarni tarqatadi va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi. Shu bilan birga, global va raqamli jarayonlar sharoitida falsafiy bilimlar va ma'naviy tarbiya tizimli ravishda qo'llanilsa, jamiyatda ijtimoiy muvozanat va ruhiy barkamollik darajasi sezilarli darajada oshadi.

Natija shundan iboratki, falsafa orqali inson ruhiy barkamolligini rivojlantirish va axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash jamiyat barqarorligini ta'minlashning asosiy va samarali vositasi hisoblanadi. Shaxsning ichki barkamolligi va axloqiy etukligi jamiyatdagi barqarorlik, ijtimoiy hamkorlik, ma'naviy uyg'unlik va barqaror rivojlanishning muhim omiliga aylanishi mumkin. Shu bilan birga, tadqiqot shuni ko'rsatadiki, zamonaviy yoshlar ongini shakllantirishda falsafiy yondashuvlar, ma'naviy va axloqiy tarbiya metodlari dolzarb va ajralmas ahamiyatga ega.

XULOSA

Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatdiki, falsafa nafaqat insonning ichki dunyosini anglash, hayot ma'nosini izlash va axloqiy qadriyatlarni mustahkamlashda, balki jamiyat barqarorligini ta'minlashda ham markaziy ahamiyatga ega. Falsafiy tafakkur orqali shaxs ruhiy barkamollikka erishadi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi va axloqiy mas'uliyatni anglaydi, bu esa uni jamiyatda faol, mas'uliyatli va hamkorlikka tayyor fuqaroga aylantiradi.

Zamonaviy global jarayonlar, raqamli texnologiyalar va tezkor ijtimoiy o'zgarishlar sharoitida falsafiy bilim va ma'naviy tarbiya tizimli ravishda qo'llanilsa, shaxsning ruhiy barqarorligi va axloqiy etukligi oshadi, natijada jamiyatdagi ijtimoiy muvozanat, madaniy uyg'unlik va barqaror rivojlanish ta'minlanadi. Shu bilan birga, Sharq va O'zbekiston falsafiy merosidagi qadriyatlar, zamonaviy pedagogik va psixologik metodlar birgalikda qo'llanganda, inson ruhiy barkamolligi va jamiyat barqarorligini rivojlantirish jarayoni yanada samarali bo'ladi.

Natijada, falsafa orqali inson ruhiy barkamolligini shakllantirish va axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash zamonaviy jamiyatning barqarorligi, ijtimoiy uyg'unligi va ma'naviy rivojlanishida asosiy va ajralmas omil sifatida namoyon bo'ladi. Shu tariqa, falsafiy yondashuvlar va ma'naviy tarbiya tizimlari shaxsning shaxsiy, ruhiy va ijtimoiy salohiyatini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Khalidov S. Ma'naviy barkamollik va shaxs tarbiyasi. Toshkent: Akademiya. 2015.
2. Tursunov A. Zamonaviy jamiyatda axloqiy qadriyatlar. Toshkent: O'qituvchi. 2018.
3. Sobirov R. Falsafa va shaxs ma'naviyati. Toshkent: Fan va Texnologiya. 2020.
4. Шодиев, Ж. Ж. Мамлакатимизда инсон қадрини юксалтиришнинг ижтимоий-фалсафий масалалари. Қарду хабарлари. Илмий-назарий, услубий журнал. Махсус сон (Ижтимоий фанлар).
5. Shodiev, J. J. (2020). INTERPRETATION AND DESCRIPTION OF UMAR KHAYYAM RUBAYA. Scientific Bulletin of Namangan State University, 2(9), 206-211.
6. Jurakulovich, S. J. (2022). AGAINST IGNORANCE-FIGHTING WITH ENLIGHTENMENT THE MAIN CRITERIA IN IMPROVING HUMAN VALUE. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(10), 1160-1164.
7. Jurakulovich, S. J. (2022). ATTITUDE TO HUMAN DIGNITY IN THE PERIOD OF AMIR TEMUR AND TEMURIDS DYNASTY. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(5), 43-47.
8. Sodiqov D. Ruhiy barkamollikni rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Ma'naviyat. 2019.
9. Karimov I. Axloqiy tarbiya va jamiyat barqarorligi. Toshkent: Ilm-fan. 2017.